

Новые вызовы и перспективы инноваций в дошкольном образовании требуют активного научно-методического сопровождения. Использование инноваций позволяет обеспечить качественное образование и всестороннее развитие детей. Важно развивать и применять новейшие технологии и методы обучения, а также активно работать с педагогами, чтобы они могли успешно реализовывать инновационные подходы. Научно-методическое сопровождение является неотъемлемой частью этого процесса.

ЛИТЕРАТУРА

1. Аксюто, Н.И. Инновационные технологии в дошкольном образовании [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://old.rae.ru/anum/article.htm?articleId=35695>
2. Кондратьева, Е.А. Роль научно-методического сопровождения в совершенствовании дошкольного образования [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.foredu.ru/library/Raznoe/Sbornik-Kondratieva.pdf>
3. Шипулина, О.С. Новые вызовы и перспективы инноваций в дошкольном образовании [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.vestnikedu.ru/pdf/1/2019/08.pdf>

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA GENDER IDENTIFIKATSIYASINI SHAKLLANTIRISHNING AHAMIYATI

*Razzoqova Mahliyo Qosimjonovna Xalqaro Nordik universiteti
katta o'qituvchisi mahliyoqosimjonovna06@gmail.com*

Maktabgacha yoshdagi bolalarda gender identifikatsiyasini rivojlantirish juda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu, ularning jinsiy tafovutlarni anglashlariga va qadriyatlarimizni o'rganishiga yordam beradi. Maktabgacha kichik yosh davrida bolalar o'zlarining o'g'il va qizligini ajrata boshlaydi, Lekin katta va tayyorlovorguruhga o'tgandan keyin o'yinlar orqali gender identifikatsiyasini anglash jarayonining ilk bosqichlarini boshlanadi. Aynan o'sha davrda tarbiyachilarning va ota-onalarning o'rni beqiyos.

Gender ta'limi - bolalarda haqiqiy erkaklar va ayollar haqida g'oyalarni shakllantirish va bu insonning normal va samarali ijtimoiylashuvi uchun zarurdir. Pedagoglar va ota-onalarning ta'siri ostida maktabgacha yoshdagi bola jinsiy rolni yoki insonning xatti-harakatlarining gender modelini o'rganishi kerak, shunda u ayol yoki erkak sifatida aniqlanadi.⁴

Ota-onalar va tarbiyachilar bolalarga turli xil o'yinchoqlar va faoliyatlar orqali gender stereotiplarini buzishga yordam berishi, shuningdek, ularning shaxsiy tanlovlarini qo'llab-quvvatlashi kerak. Bolalarga o'zlarini erkin ifoda etish va turli xil rollarni sinab ko'rish imkoniyatini berish, ularning ijtimoiy va emotsional rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

⁴ Bondarenko Roman Aleksandrovich. O'smirlarning jinsiy-rol sotsializatsiyasining pedagogik shartlari: Dis. Cand.ped.Fanlar: 13.00.01: Yaroslavl, 1999 165 p

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari gender tengligi va xilma-xillikni qo'llab-quvvatlovchi muhit yaratish orqali bolalarning gender identifikatsiyasini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Bu esa bolalarning kelajakda jamiyatda o'z o'rnini topishlariga va turli xil gender ifodalarini qabul qilishlariga yordam beradi. Bu jarayon bolalarga o'zlarini va boshqalarni qadrlashni o'rgatadi va ularni turli xil ijtimoiy vaziyatlarga moslashuvchan bo'lishga tayyorlaydi. Gender identifikatsiyasini shakllantirish orqali bolalarning o'zlarini anglashlari va boshqalar bilan empatik aloqalar o'rnatishlarini yaxshilanadi.

Gender ta'limi nafaqat bolalarga o'zlarini u yoki bu jins vakili sifatida tan olishga yordam berish uchun mo'ljallangan. Gender tarbiyasining dolzarbligi bolada o'z jinsi haqidagi barqaror tushunchani shakllantirishdan iborat - men qizman; Men o'g'il bolaman va har doim shunday bo'ladi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida gender ta'limi barchamiz o'g'il bolalarning nafaqat bukilmas iroda va mushaklarni namoyon etishini hohlashimizni talab qiladi. Shuningdek, yigitlar va erkaklar vaziyatga qarab mehribon bo'lishlarini, yumshoq, sezgir, boshqalarga mehr-oqibat ko'rsatishni bilishlarini, qarindosh-urug'larni hurmat qilishlarini tilaymiz. Va ayollar o'zlarini isbotlashlari, martaba qurishlari mumkin, lekin ayni paytda ayolliklarini yo'qotmasliklari kerakdir.

Oilada gender ta'limi tug'ilishdan boshlab o'rnatiladi. Ota-onalar tug'ilmagan bolaning jinsini bilishlari bilanoq, ular o'g'il yoki qizning paydo bo'lishiga ham ruhiy, ham jismonan tayyorlana boshlaydilar. Ular narsalarni rangiga qarab, o'yinchoqlarni jinsiga qarab sotib olishadi. Ammo gender tarbiyasi stereotiplar bilan hech qanday aloqasi yo'q: aravachalar o'g'il bolalar uchun qora, ko'k, yashil va qizlar uchun pushti, qizil, sariq.

Kichkina odam oilada doimo duch keladigan ayollar va erkaklarning xatti-harakatlari misollariga bog'liq. Ko'pgina ota-onalar ushbu ta'lim vaqtiga ishora qiladilar va boshqa hech narsa qilish kerak emas deb hisoblashadi. Bolalar o'zlarining har bir jinsi rolini avtomatik ravishda nusxalashadi. Muammo shundaki, zamonaviy bolalar uchun ko'pincha o'zlarini tarbiyalash qiyin. Chunki, masalan, dadam kamdan-kam hollarda uyda bo'ladi va onam bir vaqtning o'zida ikkita jins bilan bog'lanadi. Yoki dadam bilan namuna umuman mavjud emas va boshqa ko'plab salbiy namunalar mavjud. Maktabgacha yoshdagi qiz yoki o'g'il bolaga berilgan maqsadli tarbiya shaxsning rivojlanishiga sezilarli ta'sir qiladi va bu qizlar va o'g'il bolalarga zamonaviy jamiyatda muvaffaqiyatga erishishga shaxsiy xususiyatlarni namoyon etishga imkon beradi. Gender ta'limining boshlanishi uchun eng qulay yosh davri hayotning to'rtinchi yilidir. Hayotning to'rtinchi yilida xulq-atvori to'g'ri gender tarbiyasiga mos keladigan bolalar o'zlarini qarama-qarshi jinsdan farq qiladi. Oilada gender ta'limining eng katta roli erkaklarning oilada to'g'ri rol o'ynash qobiliyatini yo'qotmasligini, asosiy daromad oluvchidan asosiy iste'molchiga aylanmasligini va bolalar tarbiyasini faqat o'z-o'zidan o'zgartirmasliklarini ta'minlashdan iborat.

Xo'sh, ayollar, o'z navbatida, jinsdan tashqarida shunchaki mavjudotga aylanmaydilar. Endi ko'plab bolalar o'z jinslarini aynan shu buzilgan xatti-harakatlar bilan bog'lashadi: qizlar to'g'ridan-to'g'ri va qo'pol bo'lib qolishadi, o'g'il bolalar esa uyda ham, bog'da, poliklinikada va hokazolarda ularni o'rab turgan ayollarning xulq-atvorini o'zlashtiradilar. Bolalarni kuzatar ekanmiz, ko'plab qizlar noziklik, sezgirlik va sabr-toqatdan mahrum, ular nizolarni tinch yo'l bilan hal qilishni bilmaydilar. O'g'il bolalar esa o'zlarini himoya qilishga urinmaydilar, jismonan zaif, chidamli emas va hissiy jihatdan beqaror. Hech bo'lmaganda qizlarga nisbatan qandaydir xulq-atvor madaniyati zamonaviy kichkina rit-sarlar uchun mutlaqo begona.

Shuningdek, bolalar o'yinlarining mazmuni, masalan, bolalar bog'chasida bolaning jinsiga mos kelmaydigan xatti-harakatlarning namunalarini ko'rsatishi tashvishlidir. Shu sababli, bolalar o'yinda qanday muzokaralar olib borishni, rollarni taqsimlashni bilishmaydi. O'g'il bolalar kamdan-kam hollarda jismoniy kuch kerak bo'lganda qizlarga yordam berish istagini namoyon qiladilar, qizlar esa puxtalik, aniqlik, g'amxo'rlik kerak bo'lgan o'g'il bolalarga yordam berishga intilmaydi, bular gender tarbiyasi o'yinlari. Shu sababli, qizlar va o'g'il bolalarni tarbiyalashning barcha xususiyatlarini o'rnatishda gender ta'limi juda muhimdir.

Gender ta'limining dolzarbligi haqida gapiradigan bo'lsak, tarbiyachilar va ota-onalarga maktabgacha yoshdagi bolalarni gender tarbiyalashda gender ta'limi o'yinlari kabi usullardan foydalanish tavsiya etiladi:

- "Oila"ro'lli o'yini Illyustratsiyalar, badiiy adabiyotlar yordamida suhbatlar va hokazo.
- Axloqiy mazmunga ega muammoli vaziyatlar,
- Onalar, dadalar, do'stlar uchun sovg'alar tayyorlash,
- Didaktik o'yinlar: "Kim nima qilishni yaxshi ko'radi?", "Kimga nima?", "Men o'sib bormoqdaman", "Nima umumiy, biz qanday farq qilamiz?", "Men shundayman, chunki ...", "Kim bo'lish kerak?", "Bolani kiyintir, qizni kiyintir".

Tarbiyachilar maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalashda gender yondashuvini talab qilishi haqida tobora ko'proq gapirmoqda. Hamma ota-onalar bu atamaning ma'nosini bilishmaydi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning gender ta'limi bolalarning jinsiga muvofiq individual xususiyatlarini hisobga olishni nazarda tutadi. Nima uchun qizlar va o'g'il bolalarni boshqacha tarbiyalash kerak, ota-onalar nima qilishlari kerak - dolzarb savollar, javoblar barcha onalar va dadalarga ma'lum bo'lishi kerak.

Hozirda ko'p erkaklar zaif va qat'iyatsiz ekanligini ko'rishingiz mumkin. Ayollar kuchliroq. Ular oila boshlig'i rolini bajarishga qodir. Biz hamma narsa aksincha bo'lishi kerakligini tushunamiz. Erkaklar jasur va qat'iyatli bo'lishi kerak, ayollar esa yumshoq va hamdard bo'lishi kerak. Qoidaga ko'ra, gender muammolari ota-onalarning farzandlarini to'g'ri tarbiyalamasligidan

kelib chiqadi. O'g'il va qiz bolalarni birdek tarbiyalayotgan onalar va otalar jiddiy xatoga yo'l qo'yishmoqda. Bolalar ota-onalari ko'rishni xohlagan narsaga aylanmaydilar. O'g'il bolalar muloyim, hissiyotli, qo'rqqoq bo'lib o'sadi. Qizlar, shuningdek, jinsga xos bo'lmagan xatti-harakatlarni namoyon qiladilar. Chaqaloqlar sabr-toqat, hayo va muloyimlikdan mahrum. Ular tajovuzkor va qo'pol. Jinslarni "aralashtirish" holatini tuzatish uchun ota-onalar qiz va o'g'il bolalarni tarbiyalash jarayonini sozlashlari kerak.

Nima uchun gender nuqtai nazaridan foydalanish kerak? Yosh bolalar o'zlarining jinsini to'liq bilishmaydi. Ularning bilganlari shuki, o'g'il-qizlar bor. Jinslar o'rtasidagi farq, bolalarga ko'ra, tashqi ko'rinishda. Chaqaloqlar o'g'il va qiz bolalarning o'zlarini boshqacha tutishlari kerakligini bilishmaydi.

Gender tarbiyasi ota-onalar va bog'cha tarbiyachilari oldida turgan eng muhim vazifalardan biridir. Kichkintoylar o'zlarini ma'lum bir jins bilan bog'lashlari kerak.

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun gender ta'limi quyidagi afzalliklarga ega:

- bir yoki boshqa jinsga tegishli ekanligini tushuna boshlaydi;
- bolalarda boshqalarga nisbatan bag'rikenglik tuyg'usi rivojlanadi;
- ikkala jinsga xos bo'lgan xatti-harakatlar qoidalarini bilib oladi, ularga rioya qilishni o'rgatadi.

Umuman olganda, shaxsning gender identifikatsiyasi jarayonida hal qiluvchi rol o'ynaydigan eng muhim va birinchi ta'lim tashkiloti maktabgacha ta'lim tashkilotidir.

Bolaning jinsini bilishning eng katta intensivligi maktabda o'qish davriga to'g'ri keladi. Ayni paytda uning o'z jinsi imidji qurilmoqda. Shuning uchun pedagoglarning gender munosabatlari masalalarida malakali bo'lishi, ushbu muammoni o'rganish uchun bolalarning mustaqil ishini rag'batlantirish juda muhimdir.⁵

Bondarenkonning so'zlariga ko'ra, o'sib borayotgan shaxs gender haqidagi juda qarama-qarshi ma'lumotlarning ko'chkisiga duch keladi, bu ba'zida uning dunyoqarashida ko'pincha o'zaro eksklyuziv pozitsiyalarning sintezini keltirib chiqaradi.

Zamonaviy shaklda gender sotsializatsiyasi qizlarning faolroq bo'lishni o'rganishiga, o'g'il bolalar esa passiv bo'lishiga yordam beradi. Ikkalasi ham xuddi shunday hayot maqsadiga tayyor: jinsidan qat'i nazar, har bir kishi ta'lim olishi va ishlashi kerak. Biroq, o'rta maktabda allaqachon yigit va qizlarning kasbiy o'zini o'zi anglash, oiladagi rollarni taqsimlash haqida turli xil g'oyalar mavjud.

⁵ Konovalchik E.A., Smotritskaya G.E. Talabalarning gender madaniyatini tarbiyalash. Minsk: Milliy ta'lim instituti, 2008 yil